

Terveisiä MAL-suunnittelun kentältä

MAL-verkoston seutuworkshop 3.4.2025

Anne Jarva

- Suurten kaupunkiseutujen **MAL-sopimusmenettely** on ollut menestyksestä seutuyhteistyötä – mitä kehitettävää muuttuvassa lainsäädäntökehityksessä?
- Tarvitaanko vahvempaa **seudullista kaavayhteistyötä**? Tarvitaanko siihen seudullisia yhteistyöorganisaatioita?
- Millaista seutuyhteistyötä tukevaa ja syventävää syötettä tulee **EU-lainsäädännöstä**, mitä merkitsevät esimerkiksi TEN-T –asetuksen vaatimukset ydinverkolle ja kaupunkinoodeille?
- **Ilmastonmuutos** etenee ja tuottaa haasteita rakennetulle ympäristölle ja kaupunkiseutujen yhdyskuntarakentamisen suunnittelulle – voidaanko tätä taklata seudullisella suunnittelulla?

Kestävää kasvua Suomeen kuntien johdolla

Kuntien ja kaupunkien kestävän kasvun ohjelma

**KUNTALA
LIITTO**

Kuntaliiton
keskustelunavauksia
2/2025

Kunnat ja kaupungit investointien vauhdittajina

- ✓ Hankkeiden sijoittuminen alkaa onnistuneesta kaavoituksesta
- ✓ Liikenteellinen saavutettavuus on menestymisen avain
- ✓ Sujuvat viranomaisprosessit luovat vakaan investointiympäristön
- ✓ Asumisen monipuoliset ratkaisut edistävät työvoiman saatavuutta

**Ennakoiva suunnittelu,
sujuvat menettelyt ja
riittävät taloudelliset
resurssit**

MAL-sopimukset kasvun vauhdittajana

- MAL-sopimusten tavoitteena on tukea suurimpien kaupunkiseutujen kasvua ja kehitystä ja niiden kykyä toimia talouden vetureina.
- Viimeisimmissä sopimuksissa painottui valtion väyläverkon rahoittaminen - jatkossa tulisi keskittyä kaupunkikehitystä palvelevien hankkeiden rahoitukseen.
- Elinkeinoelämän investointien mahdollistamiseksi valtion tulisi parantaa reagoimiskykyään liikenneinfraan tarvittavien investointien toteuttamisessa.
- Kaupunkiseudut ja kunnat ovat taloudellisen kasvun moottoreita. Seutujen kehittyminen ja elinkeinoelämän investoinnit vaativat sekä paikallisen infran että saavutettavuuden kehittämistä.
- Myös muut kaupunkiseudut tarvitsisivat neuvottelumenettelyjä väylien ja infran kehittämiseksi yhteistyössä valtion kanssa liittyen esim. uusteollistumiseen ja yritysten sijoittumisen mahdollistamiseen.

Alueidenkäyttölakiluonnos 30.9.2024 - ehdotettuja muutoksia nykyjärjestelmään

- Maakuntakaavan yksityiskohtaisuuden ja oikeusvaikutteisuuden keventäminen
- Yleiskaavan ja asemakaavan yhteiskäsittely
- **Kuntien yhteinen yleiskaava ohjaisi kuntien omaa yleiskaavoitusta**
- **Suurimmille kaupunkiseuduille alueidenkäytön, asumisen ja liikennejärjestelmän suunnittelun yhteensovittamista koskeva yhteistyövelvoite.**
- Kaavojen sisältövaatimukseen täydennyksiä (ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuus)
- Yleis- ja asemakaavan laadinnan aikaisten rakennuskieltojen keston lyhentäminen
- Asemakaavan laatimisaloite ja asemakaavan ja yleiskaavan laatiminen yhteistyössä maanomistajan kanssa
- Oikeusvaikutteinen yleiskaava aurinkovoimarakentamista varten
- Kaavoitusmenettelyä, tiedoksiantoa ja muutoksenhakua koskevia muutoksia

Yhteistyövelvoite eräillä kaupunkiseuduilla

AKL 9 §

- Helsingin, Tampereen, Turun, Oulun, Jyväskylän, Kuopion ja Lahden kaupunkiseutuihin kuuluvien kuntien on tehtävä yhteistyötä alueidenkäytön, asumisen ja liikennejärjestelmän suunnittelun yhteensovittamista koskevissa asioissa. Valtion on osallistuttava yhteistyöhön.

Yhteistyövelvoitteen perusteluja

- Yhteistyövelvoite koskisi seudullisia suunnittelu- tai yhteensovittamistarpeita, esim. alueidenkäytön, asumisen ja liikennejärjestelmän pidemmän aikavälin kehittämisen periaatteita sekä merkittäviä ratkaisuja, joiden vaikutukset ovat vähintään seudullisia. Yhteistyö voisi olla luonteeltaan jatkuvaa.
- Säännös on uusi ja koskisi seutuja, joilla tehdään nykyään epämuodollista yhteistyötä säännöksen tarkoittamissa asioissa ja joilla on voimassa 12-vuotiset MAL-sopimukset.
- Seudut ovat myös Euroopan laajuista liikenneverkkoa (TEN-T) koskevan asetuksen mukaisia kaupunkisolmukohtia, joissa tulee laatia kestävän kaupunkiliikkumisen SUMP-suunnitelmat.
- Kaupunkiseutuihin kuuluvat kunnat voisivat sopia yhdessä yhteistyöhön osallistuvista kunnista kaupunkiseuduillaan. Kuntien joukko voisi muuttua tarpeen mukaan.
- Valtion puolelta yhteistyöhön voisivat osallistua esim. Lupa- ja valvontavirasto (miksi?), elinvoimakeskukset (näin aluehallintouudistuksessa on ajateltu), Väylävirasto sekä Liikenne- ja viestintävirasto Traficom toimialaansa liittyvissä kysymyksissä omien virastolakiensa mukaisesti.
- Säännös ei edellyttäisi kaavan tai muunkaan suunnitelman laatimista kaupunkiseudulle. Käytännössä voitaisiin hyödyntää käytössä olevia välineitä, kuten seudulliset kaupunkiseutusunnitelmat, MAL-suunnitelmat, rakennemallit tai –suunnitelmat, kehityskuvat ja liikennejärjestelmäsuunnitelmat.
- Yhteistyöllä luotaisiin edellytyksiä MAL-sopimuksille, mutta yhteistyö ei välttämättä johtaisi MAL-sopimuksiin, jotka kuuluvat sopimusvapauden piiriin.

EU-vaatimukset kaupunkiliikenteelle

*Euroopan laajuinen liikenneverkko (Trans European Transport Network)

- EU:n TEN-T*-asetuksen vaatimukset TEN-T -kaupunkisolmukohdille näkyvät MAL-sopimuksissa, kuten myös EU:n AFIR-jakeluinfra-asetuksen vaatimukset
- Esim. Tampereen seudun MAL-sopimuksen kirjaukset raskaan kaluston sähkön latausasemista, vedyn tankkausasemista ja nesteytetyn metaanin jakelusta
- MAL-kaupunkiseuduilla tulee tehdä kestävän kaupunkiliikenteen suunnitelmat (SUMP-suunnitelmat) vuoden 2027 loppuun mennessä.
- Myös muut kunnat ovat tehneet SUMP-suunnitelman, ensimmäisen teki Hyvinkään kaupunki vuonna 2016.
- MAL-verkoston oma Kaupsu SUMP -ohjetyö (2024)
https://www.traficom.fi/sites/default/files/media/publication/KaupsuSUMP_raportti.pdf & Traficomien tilaisuus kestävän kaupunkiliikenteen edistämisestä MAL-kaupunkiseuduilla 15.4.2025

Seudullinen suunnittelu ilmastotekona

- Isoimmissa kaupungeissa energiasektorin päästöjä on saatu alas, jolloin liikenne on jäänyt isoimmaksi päästölähteeksi
- Liikenteen päästöjen vähentämisessä seudullisten ratkaisujen merkitys on iso se isoin päästölähde ja seudullisten ratkaisujen merkitys iso.
- EU:n 2030-jälkeisessä ilmastopolitiikassa liikenne nousee todennäköisesti keskiöön.
- Suomessa valmistellaan parhaillaan sosiaalisen ilmastorahaston kansallisia toimenpiteitä, joilla pyritään mm. kompensoimaan lämmitys- ja polttoainekustannusten kasvamista erityisesti haavoittuville kotitalouksille, mikroyrityksille ja tieliikenteen käyttäjille
- Ilmastonäkökulmasta myös rakentamisen päästöt ovat nousemassa kaupunkien ilmastotyön listoille.
- Ilmastonmuutoksen sopeutumisen käytännön toimia toteutetaan kunnissa. Myös seutunäkökulmaa on hyvä pohtia, kuten esimerkiksi Tampereen seudulla on tehty <https://tampereenseutu.fi/sopeutuminen/>

Mitä on tapahtunut tämän jälkeen?

- MAL-verkoston, Kuntaliiton ja ympäristöministeriön yhteistyöhankkeessa (1.3.2022–15.2.2023)
- Kaupunkiseudullisen suunnittelun lähtökohtien ja nykytilan kartoitus
- Yhteistyön kehittämistarpeiden tunnistaminen
- Hyvien käytäntöjä jakaminen kaupunkiseutujen kesken.

<https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2023/2230-kaupunkiseutusunnittelijan-kasikirja>

Suosituks

1. Vapaaehtoisuuden ja strategisuuden säilyttäminen
2. Tuen ja riittävien resurssien varmistaminen
3. Suunnittelun kehittäminen
4. Vaikutusten arvioinnin ja seurannan kehittäminen
5. Verkosto-oppimisen ja kokeilukulttuurin edistäminen
6. Tavoitteiden ja toimenpiteiden selkeyttäminen
7. Jatkuvaan vuorovaikutukseen ja viestintään panostaminen
8. Suunnittelusynergioiden huomioiminen
9. Kaupunkiseututasoisiin tavoitteisiin kannustaminen
10. Seudullisen ajattelun edistäminen ja yhteisen resurssin osoittaminen suunnitteluun
11. Uusien kumppanuuksien kehittäminen

anne.jarva@kuntaliitto.fi

www.kuntaliitto.fi
www.kommunforbundet.fi